

SVENS BIBELOVERSIGT - JEREMIAS BOG

Bogens hvem, hvad, hvor:

Jeremias er ordmæssigt den længste af Bibelens profetiske bøger. Pga. profetiens mange biografiske afsnit giver den indblik i profetens tjeneste, og gør Jeremias til en af GTs kendteste skikkelser.

Foruden at være lang, er bogen også svær, for den er sammensat af profetiske brudstykker, der ikke er blevet redigeret til at fremstå som et samlet værk. Det er også en deprimerende bog, fordi den følger Judas sidste trin ud i mørket. Israels frafald var så omfattende, at Guds eneste måde at rense dem på, var at fjerne dem fra landet.

Men midt i mørket skinnede Guds forløsende lys om en ny pagt, der formåede at rense og genoprette Guds troende rest. Derfor blev bogen en meget vigtig forudsætning for NT teologi.

Forfatter:

Jeremias Hilkijas' søn, var præst fra Anatot, en lands-by i Benjamin, 6 km. nordøst for Jerusalem. Som meget ung (1:6) kaldte Gud ham til profet. Af natur var Jeremias genert og usikker, men på trods af disse svagheder, fandt han i forholdet til Gud en styrke til at gennemleve et umenneskeligt fysisk, psykisk og åndeligt pres som Guds profet.

Han gennemlevede intriger, blev hadet som forræder, blev fængslet og led frygtelige fysiske overgreb. Hans kald var at føle Guds smerte og give dets hjerteskerende budskab videre til Juda i håb om, at dette ville føre dem tilbage på Guds vej.

Han forblev tro overfor Gud selvom, der var gange, hvor han var nær ved at opgive. Han døde i Egypten, ifølge jødisk tradition som martyr. Han var dygtig til at udtrykke sig og bogen har mange kendte vers (10:23-24; 17:9; 23:29; 29:11-14). Jeremias er en af Bibelens helt store helte.

Tidspunkt:

Jeremias begyndte at profetere, efter kong Josija havde indledt sin reform af Judas gudsyndelse og han fortsatte nogle år efter Jerusalems fald (år 627 til ca.580. f.kr).

Hans tjeneste strakte sig under Judas sidste fem konger (2 Kong 22-25).

Han fulgte Sefanias og tjente samtidigt med Nahum, Habakkuk og Obadiah i Juda samt Ezekiel og Daniel i Babylon.

Han støttede kong Josija i hans reformer (22:10a, 16; 2 Krøn 35:25); men var klar over at reformationen egentlig ikke havde greb om folkets hjerte (17:5-13), og kunne derfor ikke rette op på det åndelige frafald, der skete under kong Manasse (15:3-4; år 687-643 f.Kr.).

På den internationale scene stormede det nye babylonske rige sejrrigt frem under kongerne Nabopolassar og Nebukadnesar (år 627-562 f.Kr.).

Først faldt Assyrien (Sef 2.13) og derefter Egypten (46:2-6).

Undervejs gjorde Gud det klart for Jeremias at det var Babylon, der ville udløse Guds dom over Juda (20:4-6; Hab 1:5-13).

Indledningsvis blev Juda en lydstat (Dan 1:1), men efter at de forsøgte oprør, i alliance med Egypten, begyndte Babylon at føre folkets ledere i eksil (år 596).

Efter endnu et oprør i 587. f.Kr. blev Juda affolket på nær nogle få fattige grupper. Jeremias fortalte jøderne, at de skulle indstille sig på et eksil i 70 år, efter hvilke Gud ville føre en rensed rest tilbage til landet, så Israel igen kunne genopstå som nation (16:14-18; 23:1-8; 24:1-10; 29:10).

Motiv:

Jeremias' indledende budskab skulle gøre Josijas åndelige reform af gudstjenesten til en reform af folkets hjerte. Reformen havde fået folket til at udøve religion i Guds navn, men uden en åndelig og moralsk forvandling af personlig etik og samfundsnormer. Reformen havde fået dem til at tro, at Guds løfter måtte gælde dem og at de derfor ville være beskyttet mod tilintetgørelse. Jeremias påpegede falskheden i deres overtro, og det fik både folket og dets ledere til at hade og forfølge ham.

Undervejs blev Jeremias klar over, at folket ikke længere kunne omvende sig. Den eneste måde hvorpå Gud kunne gennemføre en grundig reform af folket, var at føre dem i eksil.

Hele Israelitternes religiøse liv var blevet så infiltreret af afguderiets moralske fordærv, at kun ved tilintetgørelse af tempeltjenesten, kongedømmet og fjernelse af folket fra landet, kunne en gennemgribende reform ske.

Selvom Jeremias kun oplevede Juda blive brudt ned, viste Gud ham, at han var ved at forberede en hel ny pagt for folket. En åndelig pagt, der ikke bare skulle reformere den ydre gudstjeneste, men som kunne forvandle de troendes hjerter

Bogens opbygning:

1	Jeremias' kald.
1:1-19	Gud kalder den unge præst Jeremias til profet
2-35	Juda, Guds syndige nation anklages og advares.
2:1-6:30	Gud anklager Juda og advarer om hans dom
7:1-10:25	Tempeltalen, en anklage mod falsk gudsdyrkelse
11:1-13:27	Juda har undergravet Guds pagt
14:1-17:27	Advarsler om straf og eksil, men med lysglimt af håb
18:1-20:18	Lektien fra pottemageren
21:1-24:10	Judas fordærvede konger ift. Guds gode konge
25-35	Guds rensende dom og ægte gudsdyrkelse.
25:1-38	Guds dom over Juda og nationerne
26:1-29:32	Jeremias' sammenstød med falsk religion
30.1-33:26	Den nye pagt og dens genoprettende kraft
34:1-35:19	Åndelig troværdighed
36	Guds ord under angreb.
36:1-32	Jeremias' bogrulle bliver brændt
37-45	Tiden op til, under og efter Jerusalems fald.
37:1-39:10	Tiden op til Jerusalems fald
39:11-45:5	Tiden efter Jerusalems fald
46-51	Guds budskaber til nationerne
46.1-28	Ord til Egypten
47:1-7	Ord til filisterne
48:1-47	Ord til Moab
49:1-6	Ord til Ammon
49:7-22	Ord til Edom
49:23-39	Ord til Damaskus og Elam
50:1-51:64	Ord til Babylon

Bogens indhold:

Guds budskab vedrørende åndeligt frafald.

Jeremias' profeti dækker afslutningen af en tidsperiode i Israels historie. Israel fik Kanaans land på klare betingelser.

Landet var Guds ejendom, og derfra skulle de åbenbare Gud for verden. Israel skulle være et sandhedslys, som alle verdens folkeslag skulle se sig i.

Kanaanæerne blev fjernet fra landet pga. af deres moralske fordærv og siden Israel havde svigtet på lignende måde, ventede Guds dom.

I. Jeremias, Guds profet.

Gud kaldte Jeremias til at afsløre Judas synd og forkynde hans dom. Juda både hørte og forstod budskabet, men nægtede at omvende sig. Derfor udløste Gud babylonernes voldsomme straf over dem. Udskældt som falsk profet og forræder forblev Jeremias, som den sande patriot, loyal imod sit folk til det sidste.

II. Guds sidste advarsel før dommen.

Indledningsvis, under Josija, kaldte Jeremias folket til at omvende sig, så de kunne undgå dommen. Men Under de næste fire konger blev domsbudskabet mere konsekvent, fordi dommen ikke kunne undgås.

III. Intet mindre end en hel ny pagt.

Jeremias åbenbarer at Guds dom ikke er endemålet, men et led i en plan, der skal føre til genoprettelse. Det babyloniske eksil vil vise sig at være Guds tugt der vil føre til genoprettelse af en troende rest. Igenem en ny pagt, vil Gud åbne vejen til et sandt åndeligt liv.

IV. Forsøg på at eliminere Profetens røst.

Kong Jojakim brænder Jeremias bogrulle, men profeten får dem nedskrevet igen og fortsætter med at profetere.

V. Judas sidste dage.

Jeremias blev forfulgt og fængslet af sine egne landsmænd. Blev senere hædret af babylonerne, der tilbød ham frit lejde. Men han forblev loyal imod Judas utro rest, selv efter at de tvang ham til Egypten.

VI. Den universelle Gud.

Gud har ret til at dømme alle nationer. Hele verden står til regnskab overfor ham, men hos ham kan de også finde liv.

VII. Jeremias, en sand profet.

Bogens historiske efterskrift beviste at Jeremias var en af Guds sande profeter.

Jeremias' profetier er hverken redigeret kronologisk eller temamæssigt, som fx Esajas er.

Kap.36:27,28,32 giver en mulig forklaring på dette. Under arbejdet med anden version af sin bogrulle, mens Jeremias var ved at gengive sine tidligere profetier til Baruk, kunne Guds Ånd have mindet ham om andre profetier, eller inspireret til nye profetier over samme emne.

Derudover kan det være, at bogrullen var blevet opbygget af mindre bogruller, der hver især havde deres egen interne kronologi og tema. Se fx kap.1-24; kap.25-35; kap.36-45; kap.46-52.

Bogens temaer:

Jeremias' centrale tema er frafald fra Gud. Han behandler emner som afguder, moralsk fordærv, falske ledere, undertrykkelse og uret. Hans ensomme kamp for at få folket til at opgive oprøret mod Gud var meget smerteligt, men drev ham samtidig ind i et dybt forhold til Gud.

Undervejs i hans tjeneste blev han klar over, at Juda ikke kunne reddes, men måtte igennem Guds rensende tugt og eksil i Babylon. På trods af dette havde Gud ikke opgivet sit folk, men ville føre dem tilbage til landet, og derefter forvandle dem igen en hel ny pagt.

Jeremias lægger vægt på, at Gud arbejder med den enkelte såvel som folket. Hans egen skæbne viste, at det er muligt at bevare sit åndelige forhold til Gud, selvom man må dele skæbne med de frafaldne og blive fjernet fra landet. Forholdet til Gud findes i den enkeltes personlige tro og karakter, som enhver må tage et personligt ansvar for (31:27-37).

Under den nye pagt bliver det personlige forhold til Gud det bærende, og religiøse institutioner og ceremonier vil træde i baggrunden. Dette betød at Israel stadig kunne tilbede Gud i Babylon, selvom de havde mistet landet, templet, præsteskrabet og kongedømmet. Dette blev grundlaget for Synagogen og senere den kristne kirke (Joh 4: 22-24).

Det åbnede op for en individualiseret gudsdyrkelse, som ikke kunne arves direkte fra forældre (Joh 1:13).

Omskærelse var ikke så meget et fysisk tegn, men symbolet på et loyalt kærlighedsforhold mellem den enkelte og Gud (4:4; Rom 2:25-29).

Uden reform af hjertet var al ydre gudsdyrkelse værdiløs. Ordet *hjerte* forekommer 64 gange i Jeremias (9 gange i Kl.S.) og understreger, at det er den indre motivation, der optager Gud (4:14; 18:12; 24:7).

Baggrundsinformation:

For at forstå Bibelens syn på profetisk tjeneste er det hensigtsmæssigt at studere Jeremias' Bog. Guds profet er en der står i Guds rådssal, dvs. han er fortrolig med Guds vilje, og gengiver hans budskab nøjagtigt til folket (23:18,28; 4 Mos 12:6-8).

Profetens tjeneste kan sammenlignes med en hyrdes vagthund, hvis opgave det er at holde fårene på Guds vej og føre de afvegne tilbage (7:25-26; 23:22).

Den sande profet går ikke på kompromis med synd, løgn og hellighed, selvom han måtte opleve forfølgelse (26:7-11; 2 Tim 3:12; 4:2-5).

Han elsker Gud og hans folk og tjener dem loyalt ved forkyndelse, forbøn og rådgivning (7:1-15; 14:20-22; 37:1-10).

Profeterne modtager budskaber fra Gud igennem ord, syner og drømme (1:4-16; 31:26) og gengiver dem oftest i prædikener, men også med profetisk symbolik og under henrykkelse (27:1-11; 29:27; Es 6:1-7).

Budskaberne får dog ikke legitimitet ved den dramatiske måde de bliver modtaget eller gengivet på, men kun ved, at de er i overensstemmelse med de hellige skrifter (26:16-19; 5 Mos 13:1-5; Mika 3:12) og ved at deres ord går i opfyldelse (kap.28. 28:9; 32:8; 44:30; 5 Mos 18:9-22).

Den falske profet kendetegnes enten ved sine falske ord eller sit falske liv (23:9-17; 29:21-23; Matt7:15-23; 2 Tim 3: 13).

De er selvbestaltede profeter, der foregiver at vidergive Guds ord og have hans autoritet (14.13-14; 23:30-32; Ez 12:21-14:11).

Men de tjener deres egen sag bl.a. ved at fortælle folk det, de gerne vil høre og derved vinde deres gunst. Deres budskaber er altid optimistiske, men tømt for moralsk indhold. De lover velsignelse på trods af afguder og andre brud på Pagten (23:13-14; 32:35; 44:15-19).

Deres forudsigelser går oftest ikke i opfyldelse (27:14-28:1-17).

Faren ligger i, at de opmuntrer til ugudelighed og nedbryder troen hos de rettroende (Ez 13:22-23).

De danner sammensværgelse for at modstå Guds sande ord, fordi dette ord, både afslører og fordømmer deres livsførelse (26:7-11; 29:24-32; Joh 18:1-19:16).

”Krønike af kaldæiske konger” fra det 7. årh. og ”Lakisj brevene” bekræfter både Jeremias’ historiske henvisninger og opfyldelsen af hans profetier imod nationerne. Den britiske arkæolog Flinders Petrie har også stædfæstet Faraos Psammetikus paladsi Egyptens Nildelta, ud fra den brolagte forgård som Jeremias henviste til (43:9).

Bogens sammenhæng med resten af Bibelen:

Den historiske baggrund for Jeremias’ Bog findes i Bibelens historiske bøger (se 2 Kong kap.23:28—24:7; 2 Krøn kap.35:20-36:8). Ligesom andre profeter, var han medforfatter af Kongebøgerne (se Kap. 52 og 2 Kong kap. 24).

Han citerer selv Mika (26:18; Mika 3:12) og hans forudsigelser havde stærk indflydelse på Habakkuk, Daniel og Ezra (se 25:11-12; Ezra 1:1; Dan 9:2; 51:13; Hab 2:13).

Hans Gudsopfattelse og etiske holdninger var helt i overensstemmelse med Pagten, Loven og profeterne før ham. Både Jesus og NT forfattere citerer og henviser til Jeremias (7:11; Matt 21:13; 31:15; Matt 2:17-18; Matt 16:14).

Tilsammen bringer Jeremias og Ezekiel GT forudsigelser om indholdet i den nye pagt til et højdepunkt, og denne lære er meget vigtig for NT teologi (24:7; 30:22; 31:27-37; 32:38-41; 33:8-9; 50:4-5; Ez 34:25; 37:26-28; Luk 22:20; Rom 11:25-29; 1 Kor 11:23-26; Hebr 8:8-13; 10:15-17).

Jeremias får åbenbaret at Gud vil indføre en ny pagt med Israel. Det er en pagt, der bygger på Guds tidligere pagter (Abraham, Sinaj og David). Svagheden

ved disse pagter var at de alle var blevet brudt, og derfor ville Gud skrive den nye pagt ind i menneskers indre, så de af hjertet ville adlyde ham. Det var noget som de tidligere pagter havde villet, men uden Guds indgriben kunne det ikke gennemføres (v.32-33; 5 Mos 10:16; 30:1-10).

Ydermere vil den nye pagt give mennesker et personligt forhold til Gud og syndernes forladelse (v.34). Den nye pagt vil være en evig pagt og skabe grundlaget for at Jerusalem, Guds bolig hos mennesker, bliver genopbygget (v.35-40). NT forkynder at den nye pagt definitivt blev udløst og fuldendt af Jesus Kristus (Hebr 10:1-17).

Jesus i det Gamle Testamente:

Juda fik samme skæbne som de ti nordlige stammer, tilintetgørelse og eksil som straf for dets frafald. Men Guds kærlighed til Israel betød, at folket ikke gik i opløsning, ligesom deres naboer. Gud havde stadig planer for verden, og Israel var fortsat hans redskab (1 Mos 12.3).

Derfor blev folket bevaret som et selvstændigt folk i Babylon. Deres gudsynd blev rensset for afguder og Gud førte dem tilbage til det forjættede land. Jesus fik samme skæbne som sit folk. Som menneskeheds stedfortræder måtte han igennem Guds straffedom, før han i opstandelseskraft kunne føre en forløst og rensset skare ind i Åndens nye liv.

Forskellen mellem Israel og Jesus var, at de ufrivilligt blev tugtet for deres egen synd, mens han frivilligt blev tugtet på grund af alle andres synd. Gud måtte dømme sin tjener for at frelse sit folk og verden.

Jesus udløser Guds nye og evige pagt med mennesker ved sit offer på korset og sin opstandelse. Denne pagt vil aldrig forgå og samtidig formår den at forvandle mennesker efter Guds billede. Jesus opfylder pagten for mennesker og tilbyder at give enhver sin Ånd, således at alle kan få del i hans evige fuldkomne liv. Kun i ham og kun ved ham kan pagtens fire paragraffer opfyldes.

§.1 Gud indprenter sin egen vilje i menneskers motivation og vilje.

§.2 Gud gør enhver, der tager imod den nye pagt til sit barn.

§.3 Igennem pagten opretter Gud et personligt forhold til hvert eneste af sine børn.

§.4 Dem der tager imod pagten får Guds evige tilgivelse for al skyld og synd.

Jeremias understreger at pagtens evige gyldighed også gælder Israel (31:35-40; 33:25-26; Rom 11:1). Jeremias oplevede at have del i Jesu Kristi lidelse. Han hengav hele sit liv til at tjene Gud, for et folk som afviste hans kald til efterfølgelse.

Jesus delte Jeremias' skæbne. Han fornægtede sig selv, tog sit kors op for at opfylde sin Faders vilje. Jesus blev misforstået og afvist af familie og bysbørn (11:21; Luk 4:22-30). Jesus blev misrepræsenteret, uretfærdigt dømt og mishandlet (kap.37-38; Luk 22:47-23:38). Forskellen mellem Jesus og Jeremias var, at Jesus påtog sig sin offertjeneste uden nogen sinde at klage og ville opgive (15:15-18; Lk.22:39-46; 1 Pet 2:20-25; Hebr 12:2-3).

David's spire (Semak), hvis navn er "Herren vor retfærdighed" (23:5-6; 30:9; 33:14-26; Zak 3:6; 6:12; Luk 1:78). Gråd over børnene i Betlehems skæbne (31:15; Matt 2:17-18). Jesu harme over templets vanhelligelse (7:9-11; Mark 11:17; Joh 2:16).

Bogens mest kendte afsnit:

- 1:4-19 Jeremias' kald
- 7:1-8:3 Jeremias' tempeltale
- 17:5-18 Tillid til Gud frem for til mennesker
- 18:1-12 Lektier fra pottemagerens ler
- 23:9-40 Falske profeters tjeneste
- 31:27-40 Guds nye pagt